

Értékelési útmutató

A feladatok legkisebb, önállóan értékelhető részeit, az itemeket a magyar ábécé kisbetűivel jelöltük (kivétel a keresztneveknél). Az itemek már nem bonthatók fel részteljesítményekre, ezért azok már csak kétféleképpen minősíthetők: a tanuló megoldotta, vagyis az item megoldása jó (1 pont), illetve a tanuló nem oldotta meg, hiányos, vagyis az item megoldása nem jó (0 pont). Ha a tanuló megoldása nem egyezik meg teljesen az értékelési útmutatóban megadott válaszokkal, az eddig bevált gyakorlat szerint az igazolható jó válasz is pontot ér. Ha egy feladat meghatározza a válasz elvárt elemeinek számát, és a tanuló ennél többet jelöl meg, akkor a megoldás sorrendjében kell értékelni. Ha a tanuló az összes válaszlehetőséget megjelöli, nem kaphat pontot.

1.

- a) H
- b) H
- c) H
- d) I
- e) H
- f) I
- g) H
- h) I
- i) H **9 pont**

2.

- a) A 2. triumviratus tagjai.
- b) Az investitúraküzdelmekhez kapcsolódó helyszínek.
- c) A huszitizmussal kapcsolatosak.
- d) Kálmán által meghódított dalmát városok. / Dalmát városok.
- e) Az Aranybulla szövegeire vonatkozó cikkelyei / a szövegek előjogai.
- f) Amerika hódítói (konkviztádorok).
- g) Az ellenreformációra vonatkoznak.
- h) Az 1687-es pozsonyi országgyűlés döntései. / A magyar rendek lemondanak az 1687-es pozsonyi országgyűlésen több előjogukról. (Más megfogalmazásban is helyes, de csak az évszám rögzítésével teljesített item.) **8 pont**

3.

- a) Rubens aláhúzása. Indoklás: Ő barokk festő. A többi művész reneszánsz stílusban alkotott.
- b) Talpas aláhúzása.
Indoklás: A talpas Rákóczi seregének katonája. A többi három a török hadsereg katonája.
- c) Gottfried Lehmann aláhúzása. Indoklás: Ő a bécsújhelyi várkapitány, aki megmentette II. Rákóczi Ferenc életét. A többiek II. Rákóczi Ferenc seregének tisztjei / vezetői.
- d) Magellán aláhúzása.
Indoklás: Ő földrajzi felfedező volt, a többiek tudósok.
- e) Pázmány Péter.
Indoklás: Ő a magyarországi ellenreformáció kiemelkedő alakja, a többiek pedig a reformáció képviselői.
- f) Füstpénz aláhúzása.
Indoklás: A füstpénz Mátyás által kivetett adó. A többi bevételi forrás I. Károlyhoz / Károly Róberthez. kapcsolódik. (Egy indok elegendő a teljesített itemhez.) **6 pont**

4.

- a) lutheri / evangélikus
- b) szász / német
- c) kálvini
- d) Szentháromság-tagadó / antitrinitárius / unitárius
- e) katolikus
- f) görögkeleti / ortodox

6 pont

5.

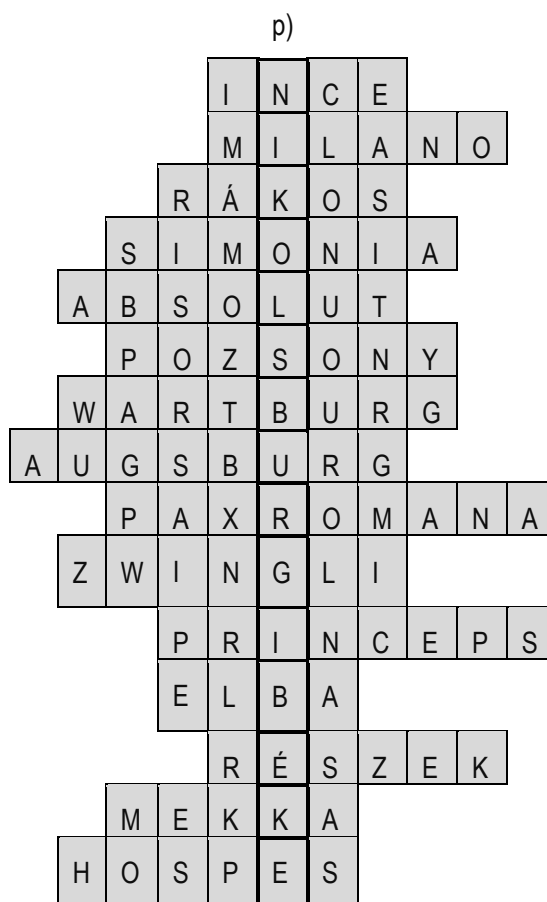
- a) a magyar Kamara / a magyar kamara
- b) a főkapitányságok / Elfogadható az ábra alapján az Udvari Haditanács is.
- c) pl. az írásbeli ügyintézés, a királyi parancsok végrehajtása
- d) A bíraskodás hagyományos szervei megmaradtak: továbbra is létezett az országbíró, a személynök és a tárnokmester bírósága is. / A nádori, ill. helytartói bíróság is működött.
- e) Az országgyűlés és a vármegyék jelentősége nem csökkent, érvényesült a rendi dualizmus rendszere.
- f) a nádor

6 pont

6. Bocskai István seregének legfontosabb katonai erejét a hajdúk adták (1), akik eredetileg a marhaexportot segítő, lebonyolító fegyveres marhahajcsárok voltak (1). Harcoltak a török ellen a Habsburgok oldalán is. A Habsburg-ellenes mozgalomhoz elsősorban protestáns vallásuk miatt csatlakoztak (1) Bocskai az 1605-ben (1) kiadott korponai oklevélben (1) **kollektív nemességet (hajdúszabadságot)**, adómentességet adományozott (1), amelyért katonai szolgálatot kellett vállalniuk. Letelepítette őket Kálló, Vid, Dorog, Hadház, Nánás, Sima, Varjas, Böszörmény, Szoboszló településeken (1) **maximális 4 pont** akkor adható, ha a **korponai oklevél** és a **hajdúszabadság** szerepel értelmezhető szövegkörnyezetben.

7. REJTVÉNY

- a) III.(1198-1216) Római pápa.
- b) 313-ban itt adta ki türelmi rendeletét Constantinus.
- c) „mezején” gyakran tartottak országgyűlést.
- d) Az egyházi tisztségek, szentségek árusítása.
- e) Teljhatalom idegen (latin eredetű) elnevezése.
- f) A Királyi Magyarország központja.
- g) Luther ebben a várban volt látszatfogságban.
- h) 1555-ben kötött vallási béke helyszíne.
- i) Római béke / Róma békéje latinul. (Két szó.)
- j) Luther az úrvacsora kérdésében kerül vele szembe. Svájci gondolkodó (Ulrich)
- k) Első polgár az ókori Rómában.
- l) Határfolyónak tekintik. Tőle nyugatra a centrum, keletre a periféria államai helyezkednek el.
- m) Partium magyarul.
- n) Iszlám zarándokhely.
- o) Nyugatról érkező bevándorlók, jövevények.

p) A függőleges sorban a megoldás két szó: Nikolsburgi béke.

q-r) 1621-ben (1) kötötte Bethlen Gábor II. Ferdinánddal. (1) II. Ferdinánd visszaadta magyarországi foglaltatásai jelentős részét. / Bethlen Gábor megkapott élete végéig 7 vármegyét és a birodalmi hercegi címet. (1) **18 pont**

8.

Hibás szöveg	Javított változat
a) Sulpitiusok	Subich / Šubić
b) IV. Béla	Nagy Lajos
c) egervári	szigetvári
d) Vitéz János	Pázmány Péter
e) Eszéki	Csáktornyai
f) németek	törökök
g) fejedelemség	királyság
h) Száva	Dráva
i) Pécs	Kanizsa

9 pont

9. Nagyszombat, Graz, Bécs aláhúzása.

1,5 pont

10. Posztó, só, szarvasmarha aláhúzása.

1,5 pont

11.

4 pont

- a) Szigeti veszedelem
- b) Tábori kis tracta
- c) Mátyás király életéről való elmélkedések
- d) Az török áfium ellen való orvosság (Ne bánts d a magyart! címmel adták ki 1790-ben Marosvásárhelyen)

12.

4 pont

- a) reneszánsz
- b) Botticelli: Vénusz születése bejelölése
- c) Michelangelo: Pieta bejelölése
- d) Leonardo da Vinci: Mona Lisa bejelölése

13.

- a) Mohács beírása – 11. sorszám
- b) Szentgotthárd beírása – 4. sorszám
- c) Nagyszombat beírása – 2. sorszám
- d) Sárospatak beírása – 6. sorszám
- e) Szécsény beírása – 8. sorszám
- f) Ónod beírása – 5. sorszám (Megoldásonként 0,5 pont)

6 pont

14.

- a) Drinápoly / Nagyváradi
- b) 1606.
- c) Bocskai – felkelés

d) Zsitvatorok

e) Vasvár

f) 1699.

g) 1711.

7 pont

15. Kérjük, hogy az érettségi értékelési szempontjait alkalmazzák a kedves kollégák az alábbi pontozással. Érdemes **figyelembe venni, hogy a tanulók az esszéírást még tanulják! Minden helyes válasz értékelendő a táblázat pontmegosztása alapján.**

10 pont

Értékelési szempontok	Pontszám
Feladatmegértés	1
Tájékozódás térben és időben	1
Kommunikáció	1
Szaknyelv alkalmazása	1
Ismeretszerzés, a források használata és következtetések levonása	3
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás	3

Feladatmegértés

A tanuló a feladat utasításának megfelelően összefoglalja a II. Rákóczi Ferenc által irányított szabadságharc bukásáról ismereteit, következtetéseit. (1 pont) Ha a feladatmegértés 0 pont, akkor az egész esszé 0 pontos.

Tájékozódás térben és időben

Az esszében megemlíti a tanuló: témája a Királyi Magyarország / Magyarország (tér) területéhez kapcsolódik /Höchstädt, Trencsén, Romhány csatavesztések. A Rákóczi – szabadságharc 1703-1711. között zajlott. (idő). Az 1 pont akkor jár, ha mindkét szempontra kitér.

Kommunikáció

Bekezdésekkel szerkesztett, logikus gondolatmenet jellemzi a szövegalkotást. Megfelelő a nyelvhelyesség és nincs durva helyesírási hiba. Legfeljebb 2-3 hiba lehet a helyesírásban. (1 pont)

Szaknyelv alkalmazása

A tanuló használja a témához tartozó konkrét és elvont fogalmakat (hatalom, állam, államforma, törvényhozás, konföderáció, trónfosztás, adórendszer, nemzeti összefogás, talpas, lovasság, reguláris, irreguláris hadsereg, hajdúszabadság, stb.). (1 pont) Legalább 4 fogalmat használ.

Ismeretszerzés, a források használata és következtetések levonása

A tanuló 3 elemre utal a forrásokat használva a témához tartozóan (3 pont): pl.

- 1. forrás – Az ezredek irreguláris és reguláris hadakra oszlottak. A korszerű harcmóddal szemben gyakoribb volt a portyázó, könnyűlovas forma. A nemesi vezetés érvényesült. Közöttük erős rivalizálás és hadászati felkészületlenség volt jellemző, mely tovább gyöngítette a haderőt. Stb.
- 2. forrás – A legnagyobb gondot a pénzügyi fedezet hiánya okozta. A hiány pótlására a rézpénz (rézlibertas) veretése csak átmenetileg enyhítette a súlyos forráshiányt.
- 3. forrás – A höchstádi csatavesztést követően a francia anyagi, katonai, politikai segítség csökkent. Pusztított a pestis. A termelés csökkent, a lakosság befáradt a nélkülözésbe.

Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás

A tanuló 3 elemre utal a témához tartozóan (3 pont): pl.

- A kuruc sereg kezdetben kb.70 ezer főre tehető, majd 1708 után (a hanyatlás éveiben) 30 ezer körülre csökkent. Az ellenfél folyamatos túlerőben volt.
- Nehézzé tette a hadsereg irányítását a vezényleti nyelv, a nemzetközinek nevezhető hadsereg.
- A hosszúra nyúlt háború kimerítette az ország anyagi és erkölcsi erejét.
- Uthalhat a versenyző arra is, hogy a fejedelem szándékai, az országgyűlések rendelkezései ellenére az évek során a nemesek és jobbágyok közötti érdekellentétek nőttek.

6. feladat képi forrása:

<https://muveszter.wordpress.com/2016/08/09/hajtok-hajduk-vitezek/> (2019.12.23.)

12. feladat képi forrása:

http://centroszet.hu/tananyag/muvtori1/1221_itlia_renesznsz_ptszei_s_alkotsaik_jelentsebb_vrosok.html
(2019.12.20.)

Az esszé forrásai:

https://library.hungaricana.hu/hu/view/MEGY_NOGR_Discneo_9/?pg=100&layout=s (2020.01.05.)

<http://www.numismatics.hu/kiemelt/a-honap-penze-2013-augusztus-ii-rakoczi-ferenc-12-taller-1706-munkacs/>
(2020.01.05.)

<https://ado.hu/ado/a-rakoczi-szabadsagharc-bukasa-es-utoelele/> (2020.01.05.)

További források:

http://mnl.gov.hu/mnl/ol/hirek/zrinyi_miklos_halala (2019.11.30.)

<https://www.arcanum.hu/hu/online-kiadvanyok/Nagyivan-nagy-ivan-magyarorszag-csaladai-1/tizenkettedik-kotet-C1EA/zriny-csalad-CEF6/> (2019.12.01.)

<https://mult-kor.hu/pancel-helyett-unneplobe-ltzve-indult-az-utolso-rohamra-zrinyi-miklos-20180907> (2019.12.02.)

https://honvedelem.hu/cikk/honvedelmi_miniszter/megemlekezes-zrinyi-miklos-szuletese-napjarol/
(2019.12.02.)

http://www.rubicon.hu/magyar/oldalak/1664_augusztus_10_a_vasvari_beke/ (2019.12.10.)

http://www.rubicon.hu/magyar/oldalak/karlocai_beke_1699 (2019.12.11.)

<https://tudasbazis.sulinet.hu/hu/tarsadalomtudomanyok/tortenelem/az-ujkor-1492-1914/feldolgozando-forrasok-es-hang-a-rakoczi-szabadsagharchoz/a-szatmari-beke-1711> (2019.12.23.)

<https://archivum.mtva.hu/photobank/item/MTI-FOTO-eTFneGREeWt5Y3Jnc3J4YTY3eVNUZz09>
(2020.01.06.)

<https://www.arcanum.hu/hu/online-kiadvanyok/Domanovszky-domanovszky-magyar-muvelodestortenet-1/masodik-kotet-magyar-rennaissance-57D/toth-zoltan-a-hadviseles-atalakulasa-6F7/> (2020.01.06.)

http://www.rubicon.hu/magyar/oldalak/1703_julius_14_rakoczi_kurucainak_elso_gyozelme_a_tisza_ujlaki_revnel/ (2020.01.06.)